

7. Слободянюк В. Проблемні питання реалізації закону України «про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» в період війни. Матеріали всеукр. науково-практ. конференції «Молодь – аграрній науці і виробництву» Актуальні питання розвитку аграрного та земельного права: національний і міжнародний вимір : веб-сайт. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7712/1/Problemni_pytannia.pdf (дата звернення: 13.10.2022).

8. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. Дата оновлення: 06.09.2021. № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

9. Звіт національної системи моніторингу ситуації з внутрішньо переміщеними особами (червень 2020). URL: https://www.iom.org.ua/sites/default/files/nms_round_17_ukr_web.pdf (дата звернення: 02.10.2022).

10. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 02.10.2022).

УДК 347.626

DOI: 10.31733/17-03-2023-715-716

В. КРИСЬКО

курсант ННІ права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник:

к.ю.н., доц. **Марина ЮНІНА**

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРАВО СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ

В Україні діє основний закон – Конституція, яка забезпечує захист прав і свобод людини. Відповідно до ст.13 КУ держава гарантує захист усіх суб'єктів права власності та особистого господарювання, всі громадяни рівні перед законом. Ніхто не може бути протиправно позбавлений прав власності. Права приватної власності згідно ст.41 КУ є непорушним.

З цивільними правовідносинами ми зіштовхуємося щодня. Навіть воєнний стан не може виключити їх тому, що підстави, за яких його введено, обмежують більшість прав та свобод особи як особистості. Це є приводом зародження нових цивільно-правових відносин через те, що руйнується майно, фізичні та юридичні особи не в змозі відповідати за зобов'язаннями тощо. Положеннями ЦК України передбачається, що невід'ємною складовою існування громадян є права та свободи людини, і вони потребують певного захисту у разі посягання на них.

Сьогодні в нашій країні кожного дня порушують та всякими способами намагаються обмежити права не тільки людини як громадянина, а ще й права власності. Військова агресія РФ проти України, яка почалася 24 лютого 2022 року й досі триває, розгорнула ряд цивільно-правових проблем із якими зіткнулася держава та кожен громадянин. Здебільшого порушення торкається життя та здоров'я осіб, захисту права власності та інших речових прав. Багато сімей втратили свої домівки, роботу, деяким взагалі довелося покинути своє рідне місто. Глава 19 Цивільного кодексу України містить засади захисту та права особи щодо права власності.

В період збройного конфлікту значно зросла кількість випадків мародерства. Мародерство – це викрадення в умовах воєнного стану речей поранених чи вбитих осіб, його предметом може бути лише приватне право [1].

Наразі держава посилила покарання за привласнення чужого майна на полі бою або використання трагічних обставин, бойових дій для власної наживи шляхом пограбування людей. Внесені доповнення та зміни до ст.185 «Крадіжка», ст. 186 «Грабіж», ст. 187 «Розбій», ст. 189 «Вимагання», ст. 191 «Привласнення, розтрата майна або заподіяння ним шляхом зловживання службовим становищем» Кримінального кодексу України, якими кваліфіковано дані діяння в умовах воєнного або надзвичайного стану за ч. 4 відповідних статей [2].

До категорії так званих ризиків війни можна додати роздачу чи нелегальний продаж зброї цивільним особам, адже більшість не мають відповідних навичок користування зі

зброєю або у деяких осіб можуть бути психічні чи розумові розлади, через які вони можуть завдати шкоду власникам майна. Загрозою для права власності є насамперед безпосереднє його знищення внаслідок військових дій. Також злочинці використовують конфліктну ситуацію задля власного збагачення, а саме вчиняють неправомірні дії щодо переоформлення чужої власності.

Наразі у власників знищеного майна виникає багато проблем. Якщо це особиста власність, то родини залишаються без житла, якщо це підприємство чи організація – то без заробітку. У випадку якщо зруйнувався об'єкт іпотеки, тоді обидві сторони правовідносин зазнають шкоди. Особи, які придбали майно на кредитні кошти, залишаються з обов'язком виплатити кошти за власність, якої не існує. Кредитор опиняється в заплутаній ситуації: об'єкт, який забезпечував виконання боржником виплати кредиту, за рахунок якого можна було повернути борг у випадку його неналежного повернення, після руйнування перестає існувати.

Захист права власності включає в себе наступне:

- уповноважена особа може використовувати указані законом засоби власного примусового впливу на правопорушника, захищати належне йому право шляхом самозахисту;

- застосування особою юридичних заходів оперативного впливу на злочинця, так званих “оперативних санкцій”

- можливість звернутися до компетентних державних чи суспільних органів з вимогою схилення зобов'язаної особи до певної поведінки [3].

Власник має право витребувати особисте майно від особи, яка незаконно, без відповідної правової підстави заволоділа ним (ст.387 ЦКУ).

Захист права власності має за мету припинення дій, які порушують право та відновлення такого права. Право власності постійно перебуває під охороною держави доки воно не буде порушено. Найпопулярнішим є речово-правовий спосіб захисту права власності, який спрямований на відновлення права володіння, застосування та право розпоряджатися ним з боку певних осіб, чи на виключенні перешкод у визнанні самого права. Захист права власності можливий з моменту появи загрози цього порушення.

Охорона права власності цивільним правом здійснюється за допомогою цілої сукупності цивільно-правових норм, які гарантують безперешкодний розвиток відносин власності. Майновий характер захисту права власності відбувається шляхом звернення стягнення на майно, яке належить особі, що порушила право на власність. Компенсаційний чи так званий відновлюваний характер захисту прав власності закріплюється в тому, що відновлюється майновий стан власника, право власності якого було порушено, за допомогою цивільно-правових засобів захисту [4].

Особа, чиє майно знищено, може захистити своє право власності. Для цього необхідно обов'язково зафіксувати факт знищення майна. Можна скористатися відомим додатком “Дія” за Порядком подання повідомлення про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій та терористичних актів, внаслідок військової агресії Російської Федерації, що затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2022 р. № 380. Особи, які не можуть скористатись додатком, можуть звернутися до центру надання адміністративних послуг. Якщо ж майно було застраховане, слід звернутись до страхової компанії згідно положень договору.

Очевидно, що сама РФ як держава-агресор має нести відповідальність за завдані нею негативні наслідки цивільному населенню. Велика частина населення втратила прибутки, отримали втрати від простою підприємств, а деякі і зовсім втратили майнові активи. Відшкодувати збитки доведеться не тільки за матеріальні втрати власності, а й за моральну шкоду, завдану наслідками збройної агресії, у зв'язку з порушеннями звичаїв та всіх людських законів і законів війни.

1. Мародерство : веб-сайт. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/Мародерство> (дата звернення 27.09.2022)

2. Кримінальний кодекс України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 27.09.2022)

3. Цивільно-правовий захист права власності : навчально-методичний посібник. / Харитонов Є.О. та ін. Одеса, 2018. 62 с.

Приватне право і підприємництво / Харитонova О.І. та ін. ; за ред. Є.О. Харитонova, К.Г. Некіт. Одеса, 2018. 72 с.

4. О.В. Кіріак, Ю.П. Пацурківський, М.М. Гудима-Підвербецька Цивільне право : навчальний посібник. Чернівці, 2021. 304 с.